

Sygn. akt III UK 6/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Jerzy Kwaśniewski

w sprawie z odwołania W. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o prawo do emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 maja 2009 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 29 września 2008 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 29 września 2008 r., w sprawie z wniosku W. B. na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zmienił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 20 maja 2008 r., w ten sposób, że oddalił odwołanie w części

dotyczącej przyznania emerytury za okres od 8 maja do 26 sierpnia 2008 r. i dalej idącą apelację oddalił.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i ich prawna ocena. Decyzją z dnia 17 marca 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy W. B. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, wskazując w uzasadnieniu, iż nie spełnia on warunków przewidzianych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca wskazał, iż ukończył 64 lata (urodził się 27 sierpnia 1943 r.) oraz legitymuje się stażem ubezpieczenia wynoszącym 39 lat 5 miesięcy i 11 dni. Po rozpoznaniu odwołania Sąd pierwszej instancji zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznał W. B. prawo do emerytury od 8 maja 2008 r., wskazując, iż wnioskodawca spełnia przesłanki jej przyznania w oparciu o art. 29 ustawy o emeryturach i rentach. Ze stanowiskiem tym nie zgodził się Sąd Apelacyjny, wskazując, iż wprawdzie wnioskodawca legitymuje się przeszło 39 letnim okresem ubezpieczenia i ukończył 60 lat życia, jednak, jak trafnie wskazał organ rentowy w zarzutach apelacyjnych, a co uszło uwadze Sądu pierwszej instancji, wnioskodawca nie legitymował się 35-letnim okresem ubezpieczenia pracowniczego, bowiem jak wskazują akta rentowe w okresie od 1 kwietnia 1993 r. do 28 lutego 2005 r. zaliczonym do ogólnego stażu ubezpieczenia prowadził on działalność gospodarczą (11 lat i 2 miesiące). Sąd Apelacyjny zważył także, iż W. B. bezpośrednio przez uzyskaniem statusu osoby bezrobotnej (od dnia 3 marca 2005 r.) prowadził działalność gospodarczą i nie podlegał ubezpieczeniu pracowniczemu. Nadto treść rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego uwarunkowana była okolicznością, iż z dniem 27 sierpnia 2008 r. wnioskodawca ukończył 65 lat, a przy tym legitymował się przeszło 25 letnim okresem ubezpieczenia a tym samym spełnił przesłanki uzyskania prawa do emerytury określone w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach.

Wyrok ten zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 27 pkt 1 i art. 29 ustawy o emeryturach i rentach. Wniósł o jego uchylenie i oddalenie apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 maja 2008 r., bądź o uchylenie

zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy od strony pozwanej kosztów procesu wg. norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest bezzasadna.

Okoliczności dotyczące stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy i okresów ubezpieczenia są w sprawie bezsporne, co przyznał sam wnioskodawca w skardze kasacyjnej. Kwestią sporną jest natomiast ocena przesłanek dających wnioskodawcy prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Według ustępu 1 pkt 2 tego przepisu ubezpieczony mężczyzna urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., który nie osiągnął wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1 (czyli 65 lat), może przejść na emeryturę po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli ma co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Zgodnie zaś z ustępem 2 tego artykułu: emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje ubezpieczonym, którzy:

- 1) ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, byli pracownikami oraz
- 2) w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy, chyba że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Z kolei ustęp 3 tego przepisu stanowi, że spełnienia warunków, o których mowa w ust. 2, nie wymaga się od ubezpieczonych, którzy przez cały wymagany okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, podlegali ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy.

Jak wskazano wyżej bezsporne jest, że wnioskodawca spełniał przesłanki uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach wskazane w ustępie 1 tego przepisu. Urodził się bowiem 27

sierpnia 1943 r. i legitymował się stażem ubezpieczenia wynoszącym 39 lat 5 miesięcy i 11 dni. Wbrew twierdzeniom skarżącego wnioskodawca nie spełniał jednak pozostałych przesłanek do uzyskania tego prawa wskazanych w ustępie 2 i 3 tego artykułu.

I tak w zakresie przesłanek wskazanych w ustępie 2 art. 29 ustawy o emeryturach i rentach należy wskazać, iż co prawda bezpośrednio przed złożeniem wniosku o wcześniejszą emeryturę wnioskodawca miał status bezrobotnego z prawem do zasiłku dla bezrobotnych, a tym samym zgodnie z art. 13 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r., Nr 11, poz. 74 ze zm.) podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu, ale w orzecznictwie Sądu Najwyższego, które skład rozpoznający niniejszą sprawę podziela, przyjęto, że warunek z ustępu 2 punktu 1 analizowanego przepisu spełnia tylko taki bezrobotny, dla którego ostatnim ubezpieczeniem przed spełnieniem warunków z art. 29 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, było pobieranie zasiłku dla bezrobotnych bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 2005 r., I UK 363/04, OSNP 2006, nr 11-12, poz. 194). W przedmiotowej sprawie zaś ubezpieczony bezpośrednio przed pobieraniem zasiłku dla bezrobotnych nie pozostawał w stosunku pracy, ale prowadził działalność gospodarczą. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano, że przepis szczególny jakim jest art. 29 ustawy o emeryturach i rentach podlega wykładni ścisłej. Zasadą zaś jest, iż prawo do emerytury wcześniejszej przysługuje osobom objętym ubezpieczeniem emerytalnym z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Pracowniczy, a nie powszechny charakter tego uprawnienia - po dniu 1 stycznia 1999 r. - potwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 września 2000 r., K 1/00 (OTK 2000, nr 6, poz. 185) wyjaśniając, że pracowniczy charakter omawianego uprawnienia wynika z uregulowań prawnych uchwalonych jeszcze przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach, tj. z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) Przyznanie zatem prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach osobie, która status

bezrobotnego uzyskała bezpośrednio po okresie prowadzenia działalności gospodarczej w sposób jawny godziłoby w tę zasadę.

Pracowniczy charakter uprawnienia do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach nie pozwala także na przyjęcie, iż wnioskodawca spełnia przesłankę wskazaną w ustępie 3 tego przepisu, który wyłącza wymogi wskazane w jego ustępie 2, ale czyni to tylko wobec osób, które przez cały wymagany okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 tej regulacji, podlegały ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Skarżący nie spełnia tego warunku. Nieuprawniony jest bowiem zawarty w skardze kasacyjnej pogląd, iż 35-letni okres składkowy i nieskładkowy dotyczyć może wszelkich okresów podlegania ubezpieczeniu, tak każdemu ubezpieczeniu społecznemu, jak i ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułu pozostawania w stosunku pracy i że okresy te mogą być sumowane. Skarżący nie wziął bowiem pod uwagę, iż użyty w tym przepisie zwrot „podlegali ubezpieczeniu społecznemu” należy odnosić do stanu prawnego sprzed wejścia w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, kiedy to nie funkcjonowały, tak jak obecnie, odrębne ubezpieczenia społeczne (ubezpieczenie emerytalne; ubezpieczenia rentowe; ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe – art. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), ale jedno ubezpieczenie społeczne obejmujące prawo do różnych świadczeń (por. np. art. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r., Nr 25, poz. 137 ze zm.). Użyty w art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach zwrot „podlegali ubezpieczeniu społecznemu” należy zatem odnosić do okresów ubezpieczenia sprzed dnia 1 stycznia 1999 r. Od tej daty bowiem pojęcie podlegania ubezpieczeniu społecznemu nie ma już prawnej racji bytu, można co najwyżej podlegać wskazanym w art. 1 ustawy systemowej ubezpieczeniom społecznym. Tym samym, skoro wnioskodawca legitymujący się okresem składkowym i nieskładkowym 39 lat 5 miesięcy i 11 dni, w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2005 r. prowadził działalność gospodarczą, a zatem nie podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy,

to tym samym nie można uznać, iż spełnił przesłankę nabycia prawa do wcześniejszej emerytury wskazaną w art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.